ZRC SAZU
Inštitut za slovensko narodopisje

PREOBRAZBA VSAKDANJIKA

Raziskovalni posvet in ekskurzija

Ormož, 12. in 13. oktober 2026

Prireditelj: ZRC SAZU, Inštitut za slovensko narodopisje

Osrednja tema posveta je preobrazba vsakdanjika, ki jo raziskujemo in predstavljamo skozi spreminjajoče se prakse, znanja, vrednote in tudi skozi razmerja med ljudmi in drugimi živimi bitji ter tehnologijami. Zanima nas, kako se v vsakdanjiku prepletajo ustaljeni načini življenja in nove okoliščine ter kako ljudje spremembe sooblikujejo, se jim prilagajajo ali se jim upirajo. Raziskovalke in raziskovalci bodo ob predstavitvi aktualnih spoznanj povezali historične in sodobne perspektive ter lokalne izkušnje in širše globalne procese. S premislekom o veljavnosti etnoloških, antropoloških in folklorističnih pristopov bodo skušali razumeti, kako vsakdanjik nastaja, se ohranja in preobraža ter kakšne možnosti sobivanja odpira za prihodnost.

Posvet je rezultat raziskovalnih programov P6-0088 in P5-0408, ki ju iz državnega proračuna sofinancira Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije.

POVZETKI PRISPEVKOV

Daša Ličen

Živalsko cesarstvo

Prašiči, osli, komarji, psi in druge živali niso bili obrobni za širitev države v devetnajstem stoletju, temveč so v njej zavzemali osrednje mesto. Cesarska uprava je stremela k popisovanju živali, pač pa oblikovala tudi številne predpise za njihovo upravljanje, med njimi ukrepe za nadzor stekline in škodljivcev, uredbe lova in zaščite divjadi, pravila cepljenja, implementirala izboljšanje pasem in uravnavala sterilizacijo in zakole rejnih živali. Ti ukrepi so imeli trajne in včasih neželene učinke na populacije Srednje Evrope, še zlasti v smislu krčenja biotske raznovrstnosti. Regulacija živali pa je državi nudila še eno orodje, in sicer vpliv na ljudi. Nadzor nad zoonozami, reprodukcijo rejnih živali in škodljivci je namreč sočasno stremel tudi k oblikovanju človeškega delovanja in zemljiških razmerij. Skozi prizmo upravljanja živali se tako kažejo tudi prizadevanja države za preoblikovanje ustaljenih odnosov med človekom in okoljem ter odpore, ki so jih ta prizadevanja sprožila, pogosto v obliki medvrstnih zavezništev. Osvetlila bom torej tudi nadzor nad živalmi kot sredstvo državnega uravnavanja odnosa md človekom in njegovim okoljem.

ZRC SAZU
Inštitut za slovensko
narodopisje

Žiga Korbar

Dosedanja izhodišča in nove perspektive za obravnavo sodobnega lova in lovstva

Lov ni zgolj način upravljanja divjadi, temveč skupek praks, znanj, pravil in predstav o tem, kako naj bi človek ravnal z živalmi in prostorom, v katerem živi. Vsak lov je zato hkrati tudi vrednostna presoja: o tem, kaj je pri ravnanju z divjadjo prav, kaj narobe, kaj odgovorno in kaj sprejemljivo. V prispevku bom predstavil, kako sem ta vprašanja obravnaval v magistrski raziskavi lovstva na Solčavskem, kjer sem skozi različne etnografske kategorije, denimo predstavo lovca kot skrbnika divjadi in naravnega okolja, idejo »pravega lova« in ideal »lova na svojem«, raziskoval načine, na katere lovci razumejo, vrednotijo in utemeljujejo svojo prakso. Pokazal bom, kako se iz teh predstav oblikuje moralno-vrednostni sistem, ki predstavlja podlago za oblikovanje in argumentiranje zahtev solčavskih lovcev po spremembah lovskopravne zakonodaje. V sklepu bom orisal, kako zbrano etnografsko gradivo odpira nove raziskovalne perspektive, med drugim obravnavo lova in lovstva skozi prizmo dediščinskih praks in dediščinjenja.

Špela Ledinek Lozej

Neapeljsko picopeštvo v Sloveniji

Prispevek preučuje, kako sta teoretično poznavanje vpisa enote umetnosti neapeljskih picopekov (the Art of the Neapolitan Pizzaiuolo) na Unescov Reprezentativni seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva leta 2017 ter empirična izkušnja okusne pice spod rok neapeljskega picopeka v odmaknjeni alpski vasi v Sloveniji narekovali predpostavko o delovnih migracijah neapeljskih picopekov ter raziskavo prepleta transnacionalnih praks dediščinjenja z lokalnimi prehranskimi praksami.

Prve picerije so se v Sloveniji pojavile v sedemdesetih letih 20. stoletja, več kot dve desetletji po tem, ko se je pica iz Italije razširila po svetu. V poznem socialističnem obdobju Jugoslavije so sprva predstavljale živopisno in eksotizirano zahodno – italijansko – kulinarično drugost, v devetdesetih letih 20. stoletja so se udomačile in postale cenovno dostopen vsakdanji obrok. Navedeno so spremenila prizadevanja za zaščito in standardizacijo neapeljske pice v Italiji in v okviru evropskih shem kakovosti kot zajamčene tradicionalne posebnosti, za vzpostavitev blagovne znamke *Vera Pizza Napoletana* in naposled za vpis neapeljskega picopeštva na Unescov seznam.

Kako so omenjeni procesi znamčenja oblikovali ponudbo v picerijah v Sloveniji? V kolikšni meri se picerije in picopeki sklicujejo na sheme kakovosti EU ali Unescovo priznanje? Koliko jih uporablja blagovno znamko *Vera Pizza Napoletana* oziroma zaposluje picopeke iz Neaplja oziroma usposobljene v Neaplju?

Poleg vsebinske predstavitve prvih empiričnih spoznanj bo avtorica naslovila tudi nepričakovane metodološke težave raziskave.

Dan Podjed

Vsakdanjik onkraj dela

Kaj se zgodi z vsakdanjikom, ko delo izgubi vlogo osrednjega identitetnega označevalca? Kje ljudje najdejo občutek smisla, pripadnosti in lastne vrednosti, če se njihovo delo bistveno spremeni ali ga izgubijo? V prispevku predstavljam odgovore na ti vprašanji na podlagi pregleda literature, ki obravnava preobrazbo dela in vsakdanjega življenja v času avtomatizacije, robotizacije in umetne inteligence, ter dosedanjih empiričnih raziskav, v katerih sem se posvetil zamišljanju prihodnosti onkraj dela.

Osredotočil se bom na vprašanje, kako lahko etnografsko raziskujemo prihodnosti pisarn in drugih delovišč, ter predstavil možnosti povezovanja terenskega dela, delavnic zamišljanja prihodnosti ter preizkušanja scenarijev s pomočjo tehnoloških pripomočkov za virtualno resničnost. Orisal bom aplikativno zamisel za snovanje podpornih središč, v katerih bi ljudje, ki so izgubili zaposlitev ali delo, vzpostavljali nove družbene vezi in oblike sodelovanja ter skušali najti smisel v vsakdanjiku onkraj dela.

Stanka Drnovšek

Misliti naprej: analogni in digitalni arhivi v času umetne inteligence

Umetna inteligenca (UI) prevzema avtohtone odločitve na vseh področjih in v skladu z enim od sloganov ZRC, misliti naprej, sem prepričana, da bo digitalizirano gradivo uporabljala slej ko prej predvsem, če ne le, UI. Pri svojem delu, predvsem pri digitalizaciji starega slikovnega gradiva se srečujem še vedno s problemom neobstoječih metapodatkov. Le v minimalnem številu primerov je možna popolna krajevna, časovna in vsebinska določitev. Bojim se, da se bo zaradi vedno večje vpletenosti UI, pojavilo še več napačnih zaključkov. Pri analognih zbirkah obstaja isti pomislek glede uporabnosti gradiva, pregled fizičnega objekta (fotografija, diapozitiv) pa vseeno omogoča povezljivost objektov in tako lažjo določljivost. Fizičen prostor in tudi digitalen, v nasprotju z mnenjem nekaterih, je končen in dobro bi bilo imeti strategijo obdelave in hranjenja arhivskega gradiva, ki bo po sedanjih predpisih nekoč, naj bo to čez nekaj let ali čez sto let, predano Arhivu Slovenije.

Rok Mrvič

Med tekstom in diskurzom: žanrski izzivi vsakdanjika

Prispevek problematizira uporabo uveljavljenih konceptov folklornih žanrov za obravnavo sodobnih folklornih obrazcev, ki se nahajajo v vsakdanjem govornem sporazumevanju ali v hibridnih oblikah, ki si jih izmenjujemo v digitalnem prostoru.

Nepopolni, razpršeni in nestandardizirani opisi slovenskih žanrov in žanrskih tekstov odpirajo široko vprašanje, kako danes prepoznavati potencialne žanrske pojave, jih spremljati v njihovem spreminjanju ter opredeljevati njihovo prehajanje med različnimi skupnostmi in okolji. Pri tem prispevek poudarja pomen analize širših diskurznih kontekstov in specifičnih diskurznih tokov, v katerih je mogoče prepoznavati vzorce, motive, obrazce in pripovedne strukture, povezane s potencialnimi folklornimi žanri.

Konkretna kratka študija dveh primerov ponazarja učinkovitost dinamičnega žanrskega modela, ki z odprto in rastočo bazo omogoča hitrejšo sprotno analizo in interpretacijo žanrskih pojavov – tako pri starejšem etnografskem gradivu kot pri sodobni etnografiji prostorov digitalnega sporazumevanja. Tak model omogoča spremljanje in analizo dolgoročne dinamike žanrskih tekstov, predvsem njihovega pojavljanja, izginjanja in vmesnih preobrazb ter vloge za skupnost, ki si jih izmenjuje in uporablja. Prispevek torej opisuje pristop k natančnejšemu razumevanju jezikovno-kulturnih procesov, ki so nam kljub obsežnim gradivskim zbirkam danes v veliki meri še vedno neznani.

Gašper Raušl

Krškopoljski prašič med dediščino in trajnostnim kmetijstvom

Krškopoljski prašič je edina ohranjena slovenska avtohtona pasma prašičev in danes velja za ogroženo pasmo. Njegova reja je večinoma povezana z manjšimi in družinskimi kmetijami, kjer rejci poleg proizvodnje hrane prispevajo tudi k ohranjanju genetske raznovrstnosti in kulturne dediščine. Ker krškopoljski prašič raste počasneje in je manj prilagojen intenzivni proizvodnji kot sodobne komercialne pasme, njegova reja odpira vprašanje, ali lahko predstavlja alternativo industrijski živinoreji.

Raziskava se osredotoča na odnose med rejci, živalmi, institucijami in okoljem ter preučuje, kako se v vsakdanji reji prepletajo skrb za živali, strokovno znanje, selekcija, razmnoževanje in zakol.

S pomočjo opazovanja z udeležbo, intervjujev ter avdiovizualnih metod bo raziskava pokazala, kako se ohranjanje avtohtone pasme uresničuje v praksi ter kaj takšna reja pomeni za rejce, živali in okolje.

Tatiana Bajuk Senčar

Nujnost in vsakdanje prakse podnebnih politik na ravni Evropske unije

V prispevku obravnavam glavne raziskovalne dileme, ki zaznamujejo raziskavo o razvoju in izvajanju pobude »Misija 100: podnebno nevtralna in pametna mesta do leta 2030«, iniciative, ki jo Evropska unija izvaja v prizadevanju za spodbujanje podnebne nevtralnosti med mesti. V središču so razprave o naravi nujnosti, o pogojih, potrebnih za opredelitev nečesa kot nujnega, ter o posledicah, ki jih ima lahko sklicevanje na nujnost na politično prakso. V okviru podnebnih politik EU, ki imajo večdesetletno zgodovino, se poraja vprašanje o dolgoročni učinkovitosti nujnosti pri izvajanju politik, ki morajo slediti določenim pravilom in postopkom za doseganje svojih ciljev, tudi bolj dolgoročnih, kot je podnebna nevtralnost. Ali je sklicevanje na podnebno nujnost učinkovit mehanizem na področju vsakdanje politike (*policymaking*), ko se nujnost filtrira skozi strukture mehanizmov, v katere so vključeni akterji in institucije na številnih ravneh, od mednarodnih do lokalnih?

Saša Babič

Element »smeh« v slovenskih pregovorih ali Ista šala ni pravšnja za vse

V sodobnem času je smeh tisti del človekove dejavnostmi, ki velja kot ena najbolj zaželenih. Smeh pomeni zadovoljstvo, srečo, sproščenost in zdravje, kar je očitno tudi na socialnih omrežjih in v oglaševanju: ljudje na fotografijah se smehljajo ali smejijo in s tem delujejo srečno. Vendar pa smeh nima zgolj pozitivnih konotacij, kar je očitno že v slovarskih opisih, kjer med definicijskimi opisi najdemo tudi posmehovanje in norčevanje. Opisi izpostavljajo dvojnost v vrednotenju smeha, ki jo lahko zasledujemo v jeziku. Prav jezik, sploh ustaljene jezikovne oblike, kot so folklorni obrazci, pokažejo na zasidrane družbene stereotipe. V prispevku bom na primeru diahronega gradiva slovenskih pregovorov iz digitalizirane zbirke Pregovori 1.1. (Clarin.si) in primerjalne analize pokazala vrednotenje smeha v pregovorih in posledično njegovo družbeno cenzuro, pri čemer bom izpostavila tudi družbene spremembe, ki jih lahko zaznamo med drugim tudi v sodobnem nepoznavanju posameznih (v preteklosti poznanih) pregovorov.

Barbara Ivančič Kutin

Ukročevanje na terenu ujetih in v arhiv strpanih pravljic

Zadnje leto je mdr. zaznamovalo delo na pripovednem gradivu, ki ga je na terenu dokumentiral Milko Matičetov, in ga postopoma pripravljamo za znanstvenokritično objavo v inštitutski zbirki *Slovenski pravljičarji*. Za pospešeno transkripcijo in redakcijo pravljic Tine Vajtove iz Rezije bo potreben projekt, ki bo omogočal časovno strnjeno in intenzivno delo (čakamo na rezultate drugega poskusa prijave na razpis ARIS). Ker pa so od zadnje knjige v zbirki pretekla že štiri leta, je vrsto prehitelo gradivo gorenjskega pravljičarja Petra Jaklja – Smerinjeka iz Kranjske Gore; transkripcija njegovega celotnega repertoarja se je namreč v celoti zaključila lansko jesen (preko diplomske naloge in dveh magistrskih del med letoma 1999 in 2025). Letos je potekalo urejanje gradiva, pripravljanje spremnih študij, kritičnih opomb k besedilom, metapodatkovnih seznamov itd. Knjiga bo izšla še letos (2026).

Medtem se je odvijala tudi raziskava rezijanskih živalskih pravljic, ki odstopajo od definicij folklornih pravljic, mdr. z umestitvijo dogajanja v konkreten fizični prostor. Za globlje razumevanje in doživljanje folklornega besedila prostorsko, časovno in kulturno oddaljenemu naslovniku pripoved *O volkcu in lisičici* (kombinacija pravljičnih tipov ATU 9 +15 + 34 +2D), posneto leta 1968, obravnavam z naslednjimi pristopi: 1) z umestitvijo v kontekst kulturnih (tudi jezikovnih, etimoloških), gospodarskih, etnografskih in drugih vidikov časa, v katerem se je pravljica prenašala med domačini z živim pripovedovanjem, 2) z izdelavo zemljevida poti protagonistov v realnem fizičnem prostoru in 3) izkustveno hojo po tej poti s hkratnim pripovedovanjem domačinke ter sprotnim vizualnim dokumentiranjem.

Manca Filak

Med vztrajanjem in opuščanjem: sadjarji v Brkinih v času polikriz

V prispevku bom predstavila začetna opažanja in vprašanja raziskave sadjarstva v Brkinih, ki poteka v okviru projekta *TiCToC – Časi v krizi, časi kriz: Temporalnost Evrope v polikrizi*. Zanimajo me načini, kako se sadjarji odzivajo na spreminjajoče se pogoje dela in kaj jih spodbuja k nadaljevanju dejavnosti. Pri tem se odpirajo razlike in napetosti med intenzivnim sadjarstvom, usmerjenim v večji pridelek in donosnost, ter tradicionalnimi praksami, ki vključujejo ohranjanje starih drevesnih sort sadja, podedovanega znanja in navezanosti na pokrajino. Pozornost namenjam tudi času v vsakdanjih praksah sadjarjev, predvsem temu, kako svoje delo usklajujejo s sezonskimi ritmi ter prilagajajo ekonomskim, podnebnim in generacijskim spremembam. Predstavitev bodo spremljali kratki izseki terenskega avdiovizualnega gradiva.

Sara Vukotić

Humor v vsakdanjem življenju srbske študentske skupnosti v Sloveniji: semiotična analiza folklornih žanrov

Kot mlada raziskovalka na programu Etnološke, antropološke in folkloristične raziskave vsakdanjika se bom v svoji disertaciji tematsko osredotočila na perspektivo humorja ter skušala raziskati, kakšno vlogo ima humor v vsakdanjem življenju izbrane družbene skupnosti – srbskih študentk in študentov v Sloveniji – ter kako ga njeni pripadniki in pripadnice uporabljajo pri oblikovanju medosebnih odnosov, skupnostne (ne)pripadnosti in razumevanja družbene stvarnosti. Antropološko-etnološka perspektiva raziskovanja humorja bo temeljila predvsem na terenskem zbiranju gradiva in pogovorih s sogovornicami in sogovorniki, s katerimi bom skušala zajeti tako individualna kot skupnostna razumevanja vloge humorja pri osmišljanju in konstruiranju vsakdanje družbene stvarnosti, ter bo v disertaciji povezana s folklorističnim pristopom. Raziskava se bo zato osredotočila na sodobne vsakdanje (pretežno urbane) folklorne izraze humorja, predvsem na uveljavljene verbalne folklorne žanre, kot so šale, vici, anekdote, šaljive pripovedi in druge sorodne oblike humorne komunikacije.

Zbrano gradivo bo interpretirano s pomočjo semiotičnega modela folklornih žanrov, ki folklorne žanre razume kot analitična orodja, katerih pomeni in funkcije se oblikujejo skozi njihovo rabo. Poleg tega bo pomembno teoretično perspektivo predstavljala tudi »semiotika humorja«, ki se osredotoča na vlogo humorja v procesih družbenega ustvarjanja pomenov. Pri tem tematizira procesa semiotizacije, torej ustvarjanja družbenih znakov, ter resemiotizacije, pri kateri se pomeni v novih kontekstih in praksah preoblikujejo.

Miha Kozorog

Premislek o etnoloških oz. antropoloških raziskavah živali v Sloveniji skozi razmerje žival-država

Prispevek identificira dva načina ukvarjanja z živalmi v sodobni slovenski etnologiji oz. antropologiji, predvsem pa, kako se država v njih kaže v dveh bistveno različnih pojavnostih. Država je seveda močno vpeta v človeška razmerja z živalmi, zato je najprej treba poudariti, da začúda v nobenem od dveh pristopov država ni zares viden akter. Kljub temu pa implicitno je prisotna. Prvi pristop vidi državo predvsem kot suverena, ki bi živalim lahko spremenil status, tj. predvsem tako, da bi jim dal status subjektov, tj. ljudem soroden status. V drugem pristopu je država akter, ki deluje na več nivojih, zato je akter mnogih pojavnosti, interesov in (ne)odkrite vpletenosti v vsakdanje človeško-živalske odnose.

Na primeru rasti populacije šakalov ob slovensko-italijanski meji, kjer se država manifestira tako v državni meji kot skozi delovanje različnih pooblaščenih predstavnikov države, med katerimi srečamo tudi lovce in raziskovalce, bo prispevek zagovarjal drugi pristop, ker omogoča kompleksnejše (etnografsko) razumevanje države, ki je v sodobnih, vse bolj nišnih, reguliranih, konfliktnih in hitro spreminjajočih lokalnih ekologijah nujno potrebno (nenazadnje tudi zato, ker nam pomaga kritizirati populistične politike, ki temeljijo na poenostavljanju razmerij človek-žival-država).

Prispevek je nastal (tudi) kot del projekta *Divjad v mejnih regijah*, ki ga pod šifro J6-70232 sofinancira Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije (ARIS), in projekta *TiCToC: Times in Crisis, Times of Crisis: The Temporalities of Europe in Polycrisis*, sofinanciranega iz sheme CHANSE-HERA.

Vanja Huzjan

Tri vinjete: očetovstvo, dojenje, molk

Letos sem se posvetila temam očetovstva (z namenom projektne prijave), dojenja (z namenom predstavitve na SIEF konferenci) in molka (v okviru projekta Etnografija tišin(e)).

Predlagani projekt raziskuje *angažirano očetovstvo* kot vsakodnevno prakso skrbi in oblikovanje novih predstav o očetovski vlogi. Osredinja se na očete v času partneričine nosečnosti in prvih let otrokovega življenja ter preučuje, kako razvijajo telesne tehnike skrbi, intimnost z otrokom in etiko skrbi. Raziskava združuje etnografske metode s psihoanalitičnimi koncepti (Winnicott, Bion) ter feministično teorijo skrbi (Gilligan) kot dopolnitev ali celo alternativo pravnemu sistemu kot pogoju družbenega življenja na Zahodu.

Dojenje je obravnavano kot kulturna in intimna praksa, ki presega biološko funkcijo prehranjevanja. S pomočjo psihoanalitičnih teorij (Freud, Laplanche, Klein) in filozofskih razmislekov (Hajdini) zagovarjam tezo, da je dojenje otrokova prva seksualna izkušnja in pomemben proces socializacije. Opozorim na premalo raziskano temo ženskega užitka pri dojenju ter predlagam seksualnost kot pomembno izhodišče za raziskovanje kulture prehranjevanja.

V okviru projekta *Etnografija tišin(e)* raziskujem *pomen molka v etnografskem intervjuju*. Na podlagi pričevanj raziskovalcev in pregleda metodološke literature analiziram vrste molka, njihove vzroke, načine raziskovalčevega odzivanja in interpretacije. Molk razumem kot aktivno dejanje, ki lahko izraža razmislek, čustveno preplavljenost, cenzuro ali odpor. Ob primerjavi etnografskega in psihoanalitičnega raziskovanja zagovarjam tezo, da za molkom pogosto stoji sram, ki kot kulturna norma preprečuje ubeseditev določenih izkušenj.

Luka Kropivnik

»Dobrodošli, samo ne na ta stol«: domačnost in nepisana pravila pripadanja med Slovenci v Avstraliji

Društva in verska središča Slovencev v Avstraliji so prostori dolgoletnih poznanstev, skupnih dejavnosti in ustaljenih načinov druženja. Kaj se zgodi, ko vanje vstopijo posamezniki, ki njihove zgodovine in nepisanih pravil še ne poznajo? Prispevek raziskuje, kako se ljudje vključujejo v ta okolja in kaj vpliva na njihovo odločitev, da se vanje vračajo ali se od njih odmaknejo.

Razprava temelji na etnografskem raziskovanju med letoma 2023 in 2026, predvsem na opazovanju z udeležbo in pogovorih v Melbournu in Geelongu, ki jih dopolnjuje izbrano društveno arhivsko gradivo. Osvetljuje vsakdanja srečanja, prostorske razporeditve, jezikovne izbire in sodelovanje pri skupnih opravilih.

V ospredju so vprašanja, kako udeleženci spoznavajo pravila druženja, kdo jih pojasnjuje in uveljavlja ter koliko prostora je za drugačne navade in predloge. Pri tem upoštevam razlike med generacijami, migracijskimi izkušnjami in trajanjem vključenosti v posamezno okolje.

Posebno pozornost namenja želji po nadaljevanju društvenega življenja in pričakovanjem, ki spremljajo prihod novih udeležencev. Skozi pripovedi o sprejetosti, zadregi in umiku raziskujem, kaj ljudem omogoča, da se v skupnosti počutijo domače, in kaj jim vključevanje otežuje.

Saša Poljak Istenič

Loviti čas: med nujnostjo in krizo

Prispevek združuje izsledke dveh projektov, EU-URGE in TiCToC, ter jih povezuje z osebno izkušnjo časa, ki niha med občutkom nujnosti in krize. Prva raziskava se ukvarja z vinogradniki na Krasu in njihovim razumevanjem krize. Kmetje pozorno opazujejo krajino, v kateri se potencialne, latentne in oprijemljive mikrokrize nenehno pojavljajo, stopnjujejo in vztrajajo. V času podnebnih sprememb postajajo tudi presenečenja nekaj, kar je treba pričakovati. Druga raziskava se ukvarja z nujnostjo podnebnega ukrepanja. Ljubljana se je v Misiji 100, pobudi EU za dosego ogljične nevtralnosti do leta 2030, zavezala za zmanjšanje ogljičnega odtisa, hkrati pa s prometnimi intervencijami, kot so gradnja garaže pod tržnico, preusmeritev prometa v Mednem in urejanje parkirišč v Štepanjskem naselju, sabotira samo sebe. Prispevek pa ne reflektira razmerja med krizo in nujnostjo le na podlagi raziskav, pač pa tudi izkušenj s koordiniranjem projektov. Pogosto se namreč sprašujem, ali je bolj nujno ujeti rok za poročilo ali vlak za na teren oziroma ali je večja kriza, če ostaja projektni denar ali če manjka podpis na enem od 298 dokumentov, ki jih za projektno poročilo v povprečju zahteva pristojno ministrstvo.

ZRC SAZU
Inštitut za slovensko
narodopisje

Maja Godina Golija

Vsakdanja prehrana in higiena: vprašanje zagotavljanja varnosti živil na slovenskih tržnicah v letih od 1900 do 1940

Vprašanje varnosti živil na Slovenskem v 19. in prvi polovici 20. stoletja doslej še ni bilo sistematično raziskano, čeprav je tesno povezano s prehrano in življenjskim standardom prebivalstva na Slovenskem. Razmere na tem področju so tudi po razpadu Avstro-Ogrske monarhije urejali nekateri starejši avstrijski predpisi, ki so bili pomembni predvsem pri zagotavljanju higienskih razmer na tržnicah in v klavnicah.

Mestne tržnice so bile v obravnavanem obdobju osrednja mesta trgovanja z lokalnimi in uvoženimi živili ter pomemben vir vsakdanje prehrane mestnega prebivalstva. Z urbanim razvojem slovenskih mest so državne in lokalne oblasti uvajale strožje predpise povezane s pridelavo in prodajo hrane, saj so neustrezne higienske razmere lahko prispevale k izbruhu nekaterih epidemij, med drugim griže po prvi svetovni vojni. Mestni uradniki in higienski strokovnjaki so pripravljali lokalne predpise o prodaji hrane, beležili so kršitve predpisov, zagovarjali so strožje ukrepe za zagotavljanje varnosti živil ter predlagali izboljšave prodajnih praks. Posebni predpisi so urejali tudi prodajo živih živali na tržnicah, ki je sprožala številna higienska in etična vprašanja. Prispevek osvetljuje razvoj ukrepov in vsakdanjih praks za zagotavljanje varnosti prehrane ter vlogo oblasti, prodajalcev in kupcev pri njihovem oblikovanju in izvajanju.